

Sygn. akt XU 666/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 czerwca 2016 r.

**Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu Wydział X Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych**

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR Marcin Szajner

Protokolant: Ewelina Grześkowiak

po rozpoznaniu w dniu 22 czerwca 2016 r. we Wrocławiu

sprawy z odwołania E. M.

od decyzji (...) Oddział w L. Inspektorat w R.

z dnia 08.06.2015 r. **znak:** (...)

w sprawie E. M.

przeciwko (...) Oddział w L. Inspektorat w R.

o zwrot odsetek od zasiłku chorobowego i kosztów upomnienia

I. zmienia zaskarżoną decyzję (...) Oddział w L. Inspektorat w R. **z dnia 08.06.2015 r. znak: (...)** w ten sposób, że odstępuje od obciążenia odwołującej się E. M. obowiązkiem zwrotu odsetek i kosztów upomnienia z tytułu nienależnie pobranych świadczeń w łącznej kwocie 8 184,25 zł;

II. zasądza od strony pozwanej na rzecz odwołującej się kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w sprawie.

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 27 lipca 2005 r. (prezentata Kancelarii (...) Oddział w L. Inspektorat w R.) wnioskodawczyni, E. M., wniosła odwołanie od decyzji organu rentowego nr (...) z dnia 8 czerwca 2015 r., dotyczącej odmowy odstąpienia od żądania zwrotu odsetek i kosztów upomnienia z tytułu nienależnie pobranych świadczeń w łącznej kwocie 8 184,25 zł liczonych na dzień 20 kwietnia 2015 r., zaskarżając przedmiotową decyzję w całości. Ubezpieczona wniosła o uchylenie zaskarżonej decyzji, a także odstąpienie od żądania zwrotu części należności, tj. odsetek od należności głównej i dodatkowych kosztów w postaci m.in. kosztów upomnień, ewentualnie o nadanie odwołaniu dalszego biegu i przekazanie go do Sądu Okręgowego w Lublinie z wnioskiem o zmianę zaskarżonej decyzji i zasądzenie od organu na rzecz ubezpieczonej kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

W uzasadnieniu wnioskodawczyni zarzuciła zaskarżonej decyzji naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 84 ust. 8 i ust. 11 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, poprzez ich błędne zastosowanie. Wnioskodawczyni wskazała, że ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, że mają miejsce szczególnie uzasadnione okoliczności, stanowiące podstawę do odstąpienia przez ZUS od żądania zwrotu należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń w całości, w tym odstąpienia od żądania zwrotu odsetek i kosztów

upomnienia, a ubezpieczona zawiadomiła organ rentowy o zajściu okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń.

Wnioskodawczyni podniosła, że zgodnie z wydaną decyzją ZUS wypłacił na rzecz wnioskodawczyni zasiłek chorobowy za okres od 1 listopada 2000 r. do 15 stycznia 2001 r. Ubezpieczona podkreśliła, że ZUS nie zakwestionował samej autentyczności przedłożonych przez ubezpieczoną zwolnień lekarskich ani stanu zdrowia ubezpieczonej. Okres wskazany wyżej był czasem bezpośrednio następującym po okresie zatrudnienia ubezpieczonej na podstawie umowy o pracę, od której pracodawca odprowadzał składki na rzecz ZUS.

Dalej wnioskodawczyni wskazała, że decyzją z dnia 15 października 2001 r. ZUS Oddział w L. stwierdził nadpłatę zasiłku chorobowego za okres od 1 listopada 2000 r. do 15 stycznia 2001 r. i zobowiązał wnioskodawczynię do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia w postaci zasiłku chorobowego w kwocie 4 053,28 zł wraz z odsetkami. Od powyższej decyzji wnioskodawczyni wniosła odwołanie do Sądu Rejonowego w Lublinie Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 26 marca 2002 r. W odwołaniu tym ubezpieczona wskazała adres do doręczeń oraz uzasadniła podstawy swojego odwołania. Sąd Rejonowy w Lublinie wysłał wezwania dla ubezpieczonej na inny adres niż wskazany w odwołaniu, wskutek czego postępowanie sądowe zostało początkowo zawieszono (postanowieniem z dnia 11 września 2002 r.), a w dniu 31 października 2005 r. prawomocnie umorzono. W okresie od 22 lutego 2004 r. do 30 grudnia 2012 r. wnioskodawczyni na stałe mieszkała w USA. Przez cały ten okres wnioskodawczyni nie zostało doręczone żadne pismo dotyczące niniejszej sprawy, aż do pisma z dnia 25 lutego 2015 r. – wezwania do zapłaty. Przez cały ten okres ZUS naliczał odsetki od świadczenia.

Dalej ubezpieczona wskazała, iż decyzją z dnia 11 września 2001 r., (...)Oddział Regionalny w L. stwierdziła, że wnioskodawczyni jest objęta ubezpieczeniem rolniczym od dnia 1 listopada 2000 r. Stało się to przyczyną wydania przez ZUS decyzji z dnia 15 października 2001 r. KRUS natomiast odmówił wypłaty ubezpieczonej zasiłku chorobowego.

W ocenie ubezpieczonej, otrzymany zasiłek chorobowy był świadczeniem należnym, ale wypłaconym przez niewłaściwy podmiot, co było wynikiem działań podejmowanych przez organy administracji oraz Sąd, nie zaś działań Ubezpieczonej. Dodatkowo w niniejszej sprawie zachodzi według ubezpieczonej szczególnie uzasadniona okoliczność, tj. znaczny wpływ czasu od pobrania nienależnego świadczenia (14 lat), fakt, że kwota odsetek znacznie przekracza kwotę wypłaconego zasiłku chorobowego (ponad dwukrotnie), a także sytuacja finansowa i stan zdrowia ubezpieczonej.

Z ostrożności procesowej ubezpieczona zwróciła uwagę na treść art. 84 ust. 11 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, wskazując, że w dniu 13 listopada 2000 r. poinformowała ZUS o posiadaniu gospodarstwa rolnego oraz o tym, że nie podjęła i nie kontynuuje działalności zarobkowej, a pomimo tego, ZUS nadal wypłacał ubezpieczonej zasiłek chorobowy.

W odpowiedzi na odwołanie, pismem z dnia 31 lipca 2015 r. (prezentata Biura Podawczego Sądu Rejonowego Lublin – Zachód w Lublinie), organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że zadłużenie z tytułu nienależnie pobranych świadczeń powstało w związku z nienależnie pobranym przez ubezpieczoną zasiłkiem chorobowym za okres od 1 listopada 2000 r. do 15 stycznia 2001 r. w sytuacji braku prawa do jego pobierania. Dalej organ rentowy podniósł, iż na podstawie zgromadzonych dokumentów nie stwierdzono, że w sprawie skarżącej zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności przemawiające za odstąpieniem od żądania zwrotu odsetek i kosztów upomnienia z tytułu nienależnie pobranego świadczenia. Odnosząc się do kwestii przedawnienia organ rentowy wyjaśnił, że należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń zasadniczo ulegają przedawnieniu po upływie 10 lat od dnia uprawomocnienia się decyzji ustalającej te należności, o ile nie zaistniały w tym okresie okoliczności powodujące zawieszenie lub przerwanie biegu przedawnienia. W związku zaś z trwającym postępowaniem egzekucyjnym, bieg terminu przedawnienia został zawieszony do dnia zakończenia postępowania egzekucyjnego, a więc należności podlegają dochodzeniu.

Organ rentowy wskazał, że za szczególnie uzasadnione okoliczności, o których mowa w art. 84 ust. 8 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, nie mogą być uznane: znaczny upływ czasu od pobrania nienależnego świadczenia, trudna sytuacja materialna spowodowana brakiem dochodu i majątku oraz stan zdrowia ubezpieczonej. Ubezpieczona nie korzysta bowiem z pomocy oferowanej przez ośrodek pomocy społecznej osobom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej, nie przedłożyła również dowodów, z których wynikałoby, że z uwagi na stan zdrowia nie może podjąć zatrudnienia i spłacić zadłużenia, zaś sama spłata nie musi nastąpić jednorazowo, ale może być rozłożona na raty i dostosowana do możliwości płatniczych.

Postanowieniem z dnia 4 sierpnia 2015 r. Sąd Rejonowy Lublin – Zachód w Lublinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych uznał się za niewłaściwy i sprawę przekazał do rozpoznania według właściwości Sądowi Rejonowemu dla Wrocławia – Śródmieście we Wrocławiu X Wydziałowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawczyni, E. M., pozostawała zatrudniona na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy we (...)w L., na stanowisku inspektora do spraw lokat i (...). W trakcie istnienia stosunku pracy stan zdrowia wnioskodawczyni uległ pogorszeniu, i po czterech miesiącach nieobecności w pracy z powodu choroby, umowa o pracę uległa rozwiązaniu z dniem 31 października 2000 r.

Dowód: Przesłuchanie wnioskodawczyni (k. 69; płyta CD)

W okresie od 1 listopada 2000 r. do 15 stycznia 2001 r. (...) Oddział w L. wypłacał wnioskodawczyni zasiłek chorobowy. Decyzją z dnia 15 października 2001 r. ZUS O/w L., w związku ze stwierdzeniem nadpłaty zasiłku chorobowego za powyższy okres, zobowiązał wnioskodawczynię do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego w kwocie 4 053,28 zł wraz z odsetkami liczonymi do dnia 15 października 2001 r. w kwocie 984,40 zł. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, iż w oświadczeniu z dnia 13 listopada 2000 r. wnioskodawczyni podała, że nie kontynuuje działalności zarobkowej, tj. nie prowadzi gospodarstwa rolnego po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego w dniu 31 października 2000 r. W toku przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego Oddział ustalił, że w w/w okresie wnioskodawczyni kontynuowała działalność zarobkową, tj. prowadziła gospodarstwo rolne o powierzchni 2,8 ha przeliczeniowe.

Dowód: Decyzja organu rentowego z dn. 15.10.2001 r. (k. 6)

Od powyższej decyzji wnioskodawczyni odwołała się pismem z dnia 26 marca 2002 r. wniesionym do Sądu Rejonowego w Lublinie Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych za pośrednictwem (...) Oddział w L.. Wnioskodawczyni zaskarżyła decyzję w całości, a w uzasadnieniu wskazała, że prawa do zasiłku chorobowego nabyła w trakcie trwania stosunku pracy, a po rozwiązaniu stosunku pracy w dalszym ciągu przebywała na zasiłku chorobowym. Podniosła nadto, że w dniu 13 listopada 2000 r. złożyła w ZUS O/w L. oświadczenie, iż posiada gospodarstwo rolne, ale nie kontynuuje ani nie podjęła działalności zarobkowej. W odwołaniu wnioskodawczyni jako adres zamieszkania wskazała ul. (...), (...)-(...) L.. Wezwanie wnioskodawczyni na rozprawę zostało wysłane przez Sąd Rejonowy w Lublinie na adres (...) (...)-(...) L., i nie zostało podjęte w terminie, uczyniono zaś na nim adnotację, że adresat wyprowadził się. Postanowieniem z dnia 11 września 2002 r. w sprawie o sygn. akt VII U 670/02 Sąd Rejonowy w Lublinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych postanowił zawiesić postępowanie na podstawie art. 177 § 1 pkt 6 KPC.

Postanowieniem z dnia 31 października 2005 r. powyższa sprawa została umorzona na podstawie art. 182 § 1 KPC. Postanowienie to zostało wysłane wnioskodawczyni na obydwa wskazane wyżej adresy, jednakże nie zostało ono odebrane, a jako przyczynę niepodjęcia przesyłek wskazano wyprowadzenie się adresata.

Dowód: Akta sprawy o sygn. VII U 670/02:

Odwołanie z dn. 26.03.2002 r. – k. 3, 3v;

Odpowiedź na odwołanie z dn. 15.04.2002 r. – k. 1, 2;

Przesyłka z dn. 21.08.2002 r. – k. 6;

Postanowienie z dn. 11.09.2002 r. – k. 9;
Postanowienie z dn. 31.10.2005 r. – k. 13;

Dwie przesyłki z dn. 07.11.2005 r. – k. 15, 16.

W okresie od 22 lutego 2004 r. do 30 grudnia 2012 r. wnioskodawczyni na stałe mieszkała w USA.

Dowód: Przesłuchanie wnioskodawczyni (k. 69; płyta CD)

Decyzją z dnia 11 września 2001 r. Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego poinformowała wnioskodawczynię, iż stwierdzono podleganie przez nią ubezpieczeniu społecznemu rolników i obowiązek opłacania składki na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe, macierzyńskie i emerytalno – rentowe od dnia 1 listopada 2000 r. do dnia 31 marca 2001 r. (IV kw. 2000 r.) oraz od dnia 15 lipca 2001 r. (III kw. 2001 r.). Kwota zadłużenia (722,70 zł) na fundusz wypadkowy, chorobowy, macierzyński i emerytalno – rentowy została rozłożona na cztery raty.

Dowód: Decyzja KRUS z dn. 11.09.2001 r. (k. 20)

Pismo KRUS z dn. 12.09.2001 r. (k.8)
Przesłuchanie wnioskodawczyni (k. 69; płyta CD)

Pismem z dnia 25 lutego 2015 r. ZUS wezwał wnioskodawczynię do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego wraz z odsetkami i kosztami upomnienia. Wnioskiem z dnia 20 kwietnia 2015 r. (prezentata Kancelarii (...) Oddział w L. Inspektorat w R.) ubezpieczona wniosła o rozłożenie na raty nienależnie pobranego świadczenia i odstąpienie od żądania zwrotu części należności, tj. odsetek od należności głównej i dodatkowych kosztów. Jednocześnie wnioskodawczyni złożyła oświadczenie o stanie rodzinnym i majątkowym oraz sytuacji materialnej, z którego wynika, iż wnioskodawczyni nie pracowała zarobkowo, nie posiadała dochodu z innych źródeł, nie pobierała zasiłku / świadczenia z urzędu pracy ani zasiłku z pomocy społecznej, a także nie posiadała majątku nieruchomego, ruchomego i innych praw majątkowych ani wierzytelności. W oświadczeniu wnioskodawczyni wskazała, że w najbliższej przyszłości zamierza otworzyć gabinet kosmetyczny, co pozwoli na uzyskiwanie środków finansowych do życia, poinformowała również o problemach zdrowotnych (choroba tarczycy, poważne zmiany w kręgosłupie, uszkodzenie błędnika). W 2014 r. wnioskodawczyni ani jej małżonek nie osiągnęli dochodu. Pismem z dnia 1 czerwca 2015 r. (prezentata Kancelarii (...) Oddział w L. Inspektorat w R.) ubezpieczona wniosła także o rozłożenie na raty powstałych kosztów egzekucyjnych w kwocie 733,30 zł.

Postanowieniem Dyrektora (...) Oddział w L. z dnia 8 czerwca 2015 r. koszty egzekucyjne zostały rozłożone na raty. Decyzją nr (...) z dnia 8 czerwca 2015 r. ZUS O/w L. odmówił odstąpienia od żądania zwrotu odsetek i kosztów upomnienia z tytułu nienależnie pobranych świadczeń w łącznej kwocie 8 184,25 zł liczonych na dzień 20 kwietnia 2015 r. Uzasadniając swoje stanowisko, organ rentowy wskazał, iż na podstawie zebranych dokumentów nie stwierdzono, że w sprawie wnioskodawczyni zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności przemawiające za odstąpieniem od żądania zwrotu odsetek i kosztów upomnienia z tytułu nienależnie pobranego świadczenia. Za takim odstąpieniem nie mogą przemawiać znaczny upływ czasu od pobrania nienależnego świadczenia ani trudna sytuacja materialna spowodowana brakiem dochodu i majątku.

W dniu 17 lipca 2015 r. wnioskodawczyni dokonała zwrotu pobranych świadczeń zdrowotnych w kwocie 4 053,30 zł.

Dowód: Przesłuchanie wnioskodawczyni (k. 69; płyta CD)

Kopia polecenia przelewu z dn. 14.07.2015 r. (k. 21)
Akta orzecznicze (...) Oddział w L.:
Wniosek ubezpieczonej z dn. 20.04.2015 r. – k. 1 – 2v;
Oświadczenie o stanie rodzinnym i majątkowym oraz
sytuacji materialnej – k. 4 – 6v;
PIT – 36 za rok 2014 – k. 7 – 9v;

PIT/B za rok 2014 – k.10 – 11;

Postanowienie z dn. 08.06.2015 r. – k. 51 – 52;

Decyzja nr (...) z dn. 08.06.2015 r. – k. 50, 50v.

Wnioskodawczyni cierpi na schorzenia kręgosłupa (m.in. prawoboczną przepuklinę krążka międzykręgowego wraz z osteofitami nieznacznie uciskającą worek oponowy na poziomie C4/C5, pośrodkową – lewoboczną przepuklinę krążka wraz z osteofitami uciskającą worek oponowy i umiarkowanie zwężającą lewy otwór międzykręgowy na wysokości C5/C6 oraz degeneracyjne obniżenie wysokości i sygnału tego krążka, pośrodkową wypuklinę krążka C6/C7 nieznacznie uciskającą worek oponowy), nadwzroczność i starczowzroczność, szum w uszach, niedosłuch czuciowo – nerwowy obustronny na poziomie 40 do 60 dB, niedoczynność tarczycy.

Dowód: Dokumentacja medyczna wnioskodawczyni (k. 22 – 29)

Przesłuchanie wnioskodawczyni (k. 69; płyta CD)

Od dnia 1 lipca 2015 r. wnioskodawczyni pozostaje zatrudniona na podstawie umowy o pracę w wymiarze ¼ etatu na stanowisku kosmetyczki, za wynagrodzeniem miesięcznym w kwocie 437,50 zł. Wcześniej wnioskodawczyni utrzymywała się z pomocy rodziny. Jej małżonek nie pracuje i także posiada problemy zdrowotne.

Dowód: Umowa o pracę z dn. 01.07.2015 r. (k. 40)

Przesłuchanie wnioskodawczyni (k. 69; płyta CD)

W oparciu o powyższe ustalenia faktyczne Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Odwołanie zasługiwało na uwzględnienie.

Rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie zostało oparte na dowodach z dokumentów, takich jak: decyzja organu rentowego z dn. 15.10.2001 r., akta sprawy o sygn. VII U 670/02, decyzja KRUS z dn. 11.09.2001 r., pismo KRUS z dn. 12.09.2001 r., kopia polecenia przelewu z dn. 14.07.2015 r. (k. 21), akta orzecznicze (...) Oddział w L., dokumentacja medyczna wnioskodawczyni, umowa o pracę z dn. 01.07.2015 r., których autentyczność i wiarygodność nie budziła wątpliwości i nie została skutecznie podważona w toku postępowania przez żadną ze stron, oraz uzupełniająco na dowodzie z przesłuchania wnioskodawczyni, w zakresie, w jakim zeznania te pozostawały spójne z pozostałym materiałem dowodowym.

Kwestią podlegającą rozstrzygnięciu w niniejszej sprawie było ustalenie, czy w przypadku wnioskodawczyni zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności, których zaistnienie pozwoliłoby organowi rentowemu na odstąpienie od żądania zwrotu należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń. Zgodnie z art. 84 ust. 8 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U.2015.121) (dalej: u.s.u.s.), Zakład może odstąpić od żądania zwrotu należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń w całości lub w części, odroczyć termin ich płatności albo rozłożyć je na raty, jeżeli zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności.

W doktrynie wskazuje się, że odstąpienie od żądania zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń może nastąpić dopiero po wydaniu decyzji ustalającej obowiązek zwrotu nienależnego świadczenia, a organ rentowy ma obowiązek wydania decyzji w przedmiocie wniosku ubezpieczonego złożonego na podstawie art. 84 ust. 8 pkt 1 u.s.u.s., od której przysługuje odwołanie do sądu ubezpieczeń społecznych (Jacek Wantoch – Rekowski (red.), Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych. Komentarz, LEX 2015).

Co do zakresu kognicji sądu w sprawach z odwołań, o których mowa wyżej, wypowiedział się Sąd Najwyższy, który w wyroku z dnia 2 lutego 2012 r. (sygn. akt III UK 47/11, LEX nr 1241377) uznał, że kompetencja organu rentowego w przedmiocie odstąpienia od żądania zwrotu należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń w całości lub w części, odroczenia terminu ich płatności albo rozłożenia ich na raty, jeżeli zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności, chociaż osadzona w konstrukcji tzw. „uznania administracyjnego”, podlega kontroli sądowej, w trybie

przewidzianym w art. 82 ust. 2 u.s.u.s., zaś zakres kognicji sądu ubezpieczeń społecznych odnosi się także do zasadności decyzji organu rentowego.

Art. 84 ust. 8 pkt 1 u.s.u.s nie precyzuje pojęcia „szczególnie uzasadnionych okoliczności”, nie wskazuje też choćby przykładowego ich katalogu. Niezbędne jest więc skorzystanie z dorobku doktryny i orzecznictwa, przy uwzględnieniu indywidualnych aspektów każdej z rozpatrywanych spraw.

Zdaniem I. Jędrasik-Jankowskiej, który to pogląd znajduje poparcie w stanowisku Sądu, w postępowaniu związanym z odstąpieniem od żądania zwrotu nienależnie pobranego świadczenia znajdują zastosowanie zasady współzycia społecznego, chociaż ich rola jest inna niż ta, którą im przypisuje art. 411 pkt 2 k.c. W ujęciu ubezpieczeniowym zasady współzycia społecznego „nie przemieniają świadczenia nienależnie pobranego w należne, tj. takie, którego zwrotu nie można żądać”. Umożliwiają natomiast odstąpienie od dochodzenia zwrotu (I. Jędrasik-Jankowska, *Ubezpieczenia społeczne*, t. 1, Część ogólna, Warszawa 2003, s. 199, za: Jacek Wantoch – Rekowski (red.), *Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych. Komentarz*, LEX 2015).

Szczególne okoliczności wymienione w art. 84 ust. 8 pkt 1 u.s.u.s. w doktrynie i orzecznictwie traktowane są jako wystąpienie po stronie ubezpieczonego takiego stanu, w którym zwrot nienależnie pobranych świadczeń uniemożliwi bądź znacznie utrudni mu bieżące funkcjonowanie i zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych. Mogą to być okoliczności związane ze stanem zdrowia, brakiem pracy, tragicznym zdarzeniem losowym, sytuacją rodzinną (Jacek Wantoch – Rekowski (red.), *Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych. Komentarz*, LEX 2015). Powyższe stanowisko zaprezentowane zostało m.in. przez Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 4 marca 2015 r. (sygn. akt III AUa 556/14, LEX nr 1663041), w którym wskazał, iż „dokonując oceny, czy fakty przytoczone przez wnioskodawcę stanowią szczególnie uzasadnione okoliczności, do których odwołują się normy art. 84 ust. 8 pkt 1 u.s.u.s., należy kierować się stanem rodzinnym i majątkowym wnioskującego o odstąpienie dochodzenia zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, biorąc także pod uwagę stan jego zdrowia i możliwości podjęcia pracy pozwalającej na zwrot nienależnie pobranego świadczenia”, Sąd Apelacyjny w Gdańsku, który w wyroku z dnia 18 lutego 2014 r. (sygn. akt III AUa 943/13, LEX nr 1439012) stwierdził, że „<Szczególnie uzasadnione okoliczności>”, o których mowa w art. 84 ust. 8 pkt 1 u.s.u.s., muszą dotyczyć możliwości wykonania obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia”, a także Sąd Apelacyjny w Łodzi, który w wyroku z dnia 17 września 2013 r. (sygn. akt III AUa 1646/12, LEX nr 1372289) wskazał, iż „ustawa z 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych nie precyzuje wprawdzie okoliczności, które uznaje się za szczególnie uzasadnione w rozumieniu art. 84 ust. 8 pkt 1, jednakże nie ulega wątpliwości, że dokonując oceny ich występowania należy kierować się stanem majątkowym i rodzinnym dłużnika, jak też realną możliwością zwrotu, w tym możliwością podjęcia pracy pozwalającej na zwrot świadczeń”. Orzeczenia te pozostają w zgodzie z cytowanym już wyrokiem Sądu Najwyższego (sygn. akt III UK 47/11), zgodnie z którym „szczególnie uzasadnione okoliczności, o których mowa w art. 84 ust. 8 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, dotyczą możliwości realizacji obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia (...)”.

Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy niewątpliwie musi prowadzić do konstatacji, iż po stronie wnioskodawczyni istnieje stan, w którym zwrot odsetek i kosztów upomnienia z tytułu nienależnie pobranych świadczeń, w łącznej kwocie 8 184,25 zł, liczonych na dzień 20 kwietnia 2015 r., uniemożliwi bądź znacznie utrudni bieżące funkcjonowanie i zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych wnioskodawczyni. Od czasu powrotu do kraju do dnia podjęcia pracy (1 lipca 2015 r.) wnioskodawczyni oraz jej mąż zdołali się utrzymać jedynie dzięki pomocy finansowej ze strony rodziny. W 2014 r. żadne z nich nie uzyskało dochodu. Nie posiadają też majątku ruchomego, nieruchomości ani innych praw majątkowych oraz wierzytelności. Dodatkowo stan zdrowia wnioskodawczyni znacznie utrudnia jej podjęcie takiej pracy, za którą wynagrodzenie pozwoliłoby na pokrycie chociażby bieżących potrzeb życia codziennego, a co dopiero spłatę zobowiązania w kwocie przekraczającej 8 000 zł. Bezsprzecznie osiągany obecnie przez wnioskodawczynię przychód w wysokości 437,50 zł miesięcznie nie może być uznany za wystarczający do pokrycia potrzeb życiowych wnioskodawczyni. Nawet gdyby ubezpieczona pracowała w pełnym wymiarze czasu pracy, osiągany przez nią hipotetycznie przychód w wysokości ok. 1 700 zł, przy uwzględnieniu, iż kwota ta musi pokryć wydatki związane z utrzymaniem wnioskodawczyni i jej męża, zwiększone o koszty niezbędnych lekarstw, a niekiedy także wizyt lekarskich, nie pozwoliłby na spłatę dochodzonych przez organ rentowy należności, również

wtedy, gdyby były one rozłożone na raty czy odroczone. Najmniejsza nawet kwota przeznaczana na pokrycie roszczeń organu rentowego prowadziłaby do utrudnienia, a wręcz uniemożliwienia bieżącego funkcjonowania i zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych wnioskodawczyni. Kierując się doświadczeniem życiowym i analizą sytuacji panującej obecnie na rynku pracy, Sąd nie widzi perspektyw niedalekiej poprawy sytuacji finansowej wnioskodawczyni. W aktualnych realiach na rynku pracy i przy stosunkowo wysokiej stopie bezrobocia, trudności w znalezieniu godnie opłacanej pracy doświadczają zarówno osoby młode, jak i doświadczone zawodowo.

Również na płaszczyźnie stanu zdrowotnego ubezpieczonej nie można przewidywać, aby stan ten miał ulec poprawie. Wykorzystując wyjaśnienia wnioskodawczyni Sąd ustalił, iż jej problemy zdrowotne są przewlekłe i długotrwałe. Z powodu istniejących schorzeń wnioskodawczyni pobierała rentę już 27 lat temu.

Sąd przyjął, że ubezpieczona, w sposób niezawiniony, znajduje się w trudnej sytuacji materialnej, i nie ma szans na poprawę swojej sytuacji w sposób umożliwiający zwrot odsetek i kosztów upomnienia z tytułu nienależnie pobranych świadczeń w łącznej kwocie 8 184,25 zł. Nie posiada też środków materialnych aby zadbać o swoje zdrowie.

Dodatkowo na korzyść wnioskodawczyni przemawia fakt, że nie zdawała sobie sprawy z faktu, iż otrzymywane od organu rentowego świadczenie jest nienależne. Po wezwaniu do zapłaty przez (...) wnioskodawczyni poczyniła wszelkie starania, by zwrócić chociażby kwotę należności głównej, co też uczyniła, polecając wykonanie przelewu w dniu 14 lipca 2015 r. Doprowadziła więc do sytuacji, w której pobierający świadczenie nie jest już wzbogacony, a taki według Sądu Najwyższego jest cel regulacji dotyczącej zwrotu świadczeń nienależnie pobranych (wyrok SN z dnia 6 stycznia 2009 r., sygn. akt II UK 124/08, OSNP 2010, nr 13-14, poz. 169).

Podkreślenia wymaga fakt, że analizowana przesłanka, a więc zaistnienie szczególnie uzasadnionych okoliczności, o których mowa w art. 84 ust. 8 pkt 1 u.s.u.s., spełnia funkcję ochronną – jej celem jest zabezpieczenie zobowiązanych do spłaty należności przypadających na rzecz organu rentowego przed pozbawieniem ich wskutek powyższego możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych (por. wyrok SA w Katowicach z dnia 4 marca 2015 r., III AUa 556/14). Konieczność dokonania przez wnioskodawczynię spłaty zadłużenia niewątpliwie prowadziłaby w konsekwencji do pozbawienia jej środków niezbędnych celem zaspokojenia zupełnie podstawowych potrzeb życiowych.

Zasadne jest uznanie, że wnioskodawczyni ma ograniczone możliwości podjęcia pracy zarobkowej pozwalającej na zwrot kwoty należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń bez pozbawienia jej i jej małżonka niezbędnych środków utrzymania.

W ocenie Sądu nie może stanowić podstawy nieuwzględnienia wniosku ubezpieczonej o zastosowanie możliwości przewidzianej w art. 84 ust. 1 pkt 1 u.s.u.s. przywołana przez organ rentowy okoliczność, iż występowanie trudności finansowych wśród zobowiązanych do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń jest powszechne. Rozważeniu podlega bowiem każdy indywidualny przypadek; godzące w podstawowe zasady współżycia społeczne byłoby więc doprowadzenie do sytuacji, w której wnioskodawczyni zostanie pozbawiona wszelkich środków do życia tylko dlatego, że występowanie trudnej sytuacji materialnej wśród zobowiązanych jest pospolite. Takie stanowisko jest w istocie równoznaczne z przejściem do porządku dziennego nad sytuacją, w której ubezpieczony zostaje pozbawiony realnej możliwości utrzymania (która to sytuacja stanowi niewątpliwie wyjątek od stanu rzeczy, jaki powinien istnieć) tylko dlatego, że jest to powszechne. Spekulacyjne są także wywody organu rentowego, zgodnie z którymi skarżąca w najbliższej przyszłości zacznie uzyskiwać środki finansowe, gdyż zamierza otworzyć gabinet kosmetyczny. Mając na uwadze realia panujące na rynku przedsiębiorców, w ocenie Sądu bardziej prawdopodobne jest, że otworzenie gabinetu kosmetycznego będzie wiązać się z dodatkowym wydatkiem po stronie ubezpieczonej, a moment uzyskiwanie przez nią środków finansowych z tytułu prowadzonej działalności jest znacznie odsunięty w czasie i mocno teoretyczny.

Analizując sytuację odwołującej, mając na uwadze powyższe, Sąd uznał, że po jej stronie zachodzą okoliczności uzasadniające zastosowanie wobec niej dobrodziejstwa, jakim jest odstąpienie od żądania zwrotu kwoty dochodzonej przez organ rentowy w części dotyczącej odsetek i kosztów upomnienia. Tym samym zaskarżona decyzja podlegała

zmianie poprzez orzeczenie o odstąpieniu od żądania zwrotu części należności, tj. odsetek od należności głównej i dodatkowych kosztów w postaci m.in. kosztów upomnień, o czym orzeczono jak w ***pkt I sentencji***.

O obowiązku zwrotu ubezpieczonej przez organ rentowy kosztów poniesionych przez ubezpieczoną Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego w zw. z art. 98 § 3 Kodeksu postępowania cywilnego. W niniejszej sprawie kosztami poniesionymi przez ubezpieczonego były koszty wynagrodzenia pełnomocnika ją reprezentującego, które zgodnie z § 12 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U.2013.461) w zw. z § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. 2015 poz. 1800), mówiącym, iż do spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie rozporządzenia stosuje się przepisy dotychczasowe do czasu zakończenia postępowania w danej instancji, wynosiły 60,00 zł, o czym orzeczono jak w ***pkt II sentencji***.